

OKTASS, HOGY ÉLJEK!

*„Akkor így szóltak a pogányok: Hatalmasan
cselekedett ezekkel az Úr! Hatalmasan
cselekedett velünk az Úr, azért örvendezünk.
Hozd vissza, Uram, a mi foglyainkat, mint
patakokat a déli földön!”
(Zsolt 126.)*

Erdély, Szamoscikó, református templom. 1938.
Forrás: Fortepan. K.sz.: 75821

„Grádicsok éneke. Mikor visszahozta az Úr Sionnak foglyait, olyanok voltunk, mint az álmodók. Akkor megtelt a szánk nevetéssel, nyelvünk pedig vigadozással. Akkor így szóltak a pogányok: Hatalmasan cselekedett ezekkel az Úr! Hatalmasan cselekedett velünk az Úr, azért örvendezünk. Hozd vissza, Uram, a mi foglyainkat, mint patakokat a déli földön! Akik könnyhullatással vetnek, vigadozással aratnak majd. Aki vetőmagját sírva emelve megy tova, vigadozással jó elő, kéréit emelve.”

(Zsolt 126.)

Szentimrei Márk

SIONNAK FOGLYAI

Egy évszázaddal ezelőtt, túlzás nélkül állítható módon, olyan tragédia történt velünk, magyarokkal, amilyenre a megelőző – egyébként katasztrófától egyáltalán nem mentes – időszakban nem volt példa. Vitathatatlan, hogy 1920 traumatikusabb évszámként égett belénk, mint 1241 vagy 1526 – és ez nem csak azért van így, mert időben közelebbi ez az időpont. Területi, nemzeti és egyházszervezeti integritásunk darabjaira hullott, tulajdonképpen megszűnt. A trianoni békediktátum egy teljesen új – számunkra kifejezetten hátrányos, és valljuk be: megoldhatatlan – helyzetet teremtett. A több szinten is bekövetkező veszteség ott és akkor a magyar néplélekben olyan mértékű és mélységű lelki sokkot idézett elő, hogy ez a sokkhatás transzgenerációs csatornákon utazva mind a mai napig jelen van, létezik és hatással van a határok mindkét oldalán – kinél nyíltabban, kinél rejtettebb formában.

Persze, ami nekünk nemzeti gyász, az más, körülöttünk lakó népek számára nemzeti ünnep, mert amit mi veszteségként éltünk/élünk meg, azt ők nyereségként, ami valahol teljesen érthető. Ugyanakkor a mi traumánk, a mi gyászunk ezért is annyira fájdalmas, mert nem volt és ma sincs rajtunk kívül senki, aki megérthetné, átérezhetné ezt a fájdalmunkat. A szó

eredeti vagy „csak” átvitt értelmében sírtunk és sírunk, de nincsenek közel s távol olyanok, akik velünk sírnának.

A trianoni sokkhatás – éppen történeti újszerűsége és elképzelhetetlensége okán – a kortárs nemzetből először nagyjából azt váltotta ki, amit az egyes emberből vált ki egy nem várt tragédia: tagadást. „Az nem lehet, hogy annyi szív...” Aztán jó három évtizeddel később jött Márai, aki minden más egyéb nemzeti és egyéni értetlenkedéseinkkel összefüggésben megadta a választ: „Maradj nyugodt. Lehet.” Hogyne lehetett volna! És nem csak azért, mert a közel s távol élő más nemzetek..., hanem azért is, mert mi, magyarok... Ezért (is) lehetett.

Aztán megfogant és szárba szökkenett sok-sok becsületes, tette kész, a „nem, nem soha” lözungnál tartalmasabb igyekezet, hogy az új határok mindként oldalán elfogadhatatlan és megélhetetlen *modus vivendi*n változtassunk. Ezen törekvések szárba szökkenése megtörtént ugyan, de a termés elmaradt. Így tehát napjainkban is ugyanazok bánkódnak, illetve ünnepelnek, mint akik száz évvel ezelőtt.

A trianoni traumára adott gyors reakciók egyik lokális és érdekes példájára bukantam évekkel ezelőtt. Egy jegyzetfüzetbe néhány ceruzával bevésített sorra, amelyek arról tanúskodnak, hogy egyik lelkészelnődöm a békediktátum aláírását követő vasárnapon a 126. zsoltárt választotta textusként. Sajnos maga az igehirdetés nem maradt ránk, de sejtéseink azért lehetnek azzal kapcsolatban, hogy nagyvonalakban mik hangozhattak el a szószékről. *Most könnyhullatással vetünk, de egyszer majd vigadozással arathatunk... Egyszer majd a mi szánk is megtelik nevetéssel, nyelvünk pedig vigadozással... visszahozza majd az Úr a magyar Sion foglyait, és mi is olyanok leszünk, mint az álmodók...* Lehet, hogy ilyesfajta gondolatok hangoztak el ott és akkor, de lehet, hogy egészen másfajta.

Azonban tény, hogy az elmúlt száz esztendőben sok magyar ajkú ember vágya ez volt. Megélni ugyanazt, vagy valami hasonlót ahhoz, amit egykor Isten ószövetségi népe élt meg, amikor a babiloni fogságból visszatérhettek Kánaánba, visszatérhettek oda, amit koraiújkori nyelven csak így nevezünk: a haza. És a kapcsolódás ehhez a bibliai eseményhez teljes mértékben érthető, hiszen a zsidó–magyar sorspárhuzam feltételezése a lelkünk (leg)mélyén még mindig egy felidézhető kegyességi narratíva, amely egyfelől kemény, de megnyugtató magyarázatot ad a mélységeinkre, másfelől megnyugtatóan tényszerűvé teszi a mélységeinkből való szabadítást/szabadulást.

Végre olyannak lenni, mint az álmodók, sok-sok veszteséggel, bánattal teli év, évtized és évszázad után nevetni és vigadozni egy kicsit! Sőt, hadd lássák a közel s távol élő „pogányok”, de ne csak lássák, hanem mondják is ki, vallják is be, hogy hatalmasan cselekedett ezekkel – a magyarokkal – az Úr! Hozd vissza, Uram, a mi foglyainkat, vagy ha éppen foglyok vagyunk, akkor valamilyen formában hadd térhessünk vissza hegyeinkkel, földjeinkkel, templomainkkal és múltunkkal együtt oda, ahova tartozunk!

Vajon baj volt-e száz éve, és baj-e most az, hogy ezek a vágyak megfogalmazódtak és megfogalmazódnak egyesekben, esetleg bennünk? Nem hiszem. Túlzás lenne – é a 126. zsoltár értelmezése, applikálása kapcsán ilyen irányba is megtenni néhány bá-

tortalan lépést? Talán nem. Persze ahhoz, hogy ezek a gondolataink – vagy inkább érzéseink – a helyükre kerüljenek, a helyükre, tehát ne a középpontba, érdemes komolyan venni ennek a zsoltárnak az első állítását: grádicsok éneke, vagy más néven: zarándokének. Komolyan venni, egzisztenciális mélységig megfontolni, hogy minden nemzeti és egyéni vágyunk hadd kerüljön abba a kontextusba, hogy úton vagyunk, hogy zarándokúton vagyunk, „mert nincsen itt maradandó városunk, hanem az eljövendőt keressük”. Maradandó hazánk, országunk sincsen itt, sem győzteseknek, sem veszteseknek. Azonban van egy mennyei otthonunk, ahová az Úr egybegyűjti majd ennek a világnak megváltott foglyait, és ahol majd letöröl minden könnyet szemünkről, hogy a szánk megtelhesen nevetéssel, a nyelvünk pedig vigadozással. Ha ott leszünk, akkor mi fogjuk együtt mondani, hogy hatalmasan cselekedett velünk az Úr, ezért örvendezünk.

Egy évszázaddal ezelőtt túlzás nélkül állítható módon olyan tragédia történt velünk, magyarokkal, amire a megelőző – egyébként katasztrófáktól egyáltalán nem mentes – időszakban nem volt példa, de kétezer esztendővel ezelőtt túlzás nélkül állítható módon olyan nagyszerű dolog történt velünk, magyarokkal is, ami sem előtte, sem utána nem. A Golgota keresztje és az üres sír ugyan nem teszik semmissé Trianont és az abból fakadó rengeteg szenvedést, valamint traumát, de sok-sok sebet képesek begyógyítani azáltal, hogy testvérekké tesz bennünket, magyarokat, határon innen és túl, sőt testvérekké tehetnek bennünket, egykori veszteseket és győzteseket is, hogy együtt haladhassunk a *zarándok útján*.